

oversigten kan give vejledning til ordning af Rigsarkivets nu meget vanskeligt tilgængelige samlinger. Endelig giver den på mange måder oplysninger om det bevarede stof for tiden efter 1450 og forstærker derved ønsket om, at Repertoriet om ikke for lang tid måtte blive fortsat ned til Reformationen.

J. L.

Den c. 1200 stiftede helligåndsorden fik sent fodfæste her i landet, og dens klostre kunde hverken måle sig med Cisterciensernes i rigdom eller tiggermunkenes i tal. Først 1436 oprettedes det første kloster i Ålborg til pleje for „fattige, usle og vanføre mennesker“, og flere end 6 klostre nåede ordenen aldrig at få. Dette er antagelig grunden til, at vor viden om den hidtil har været meget mangelfuld, og det har ikke gjort sagen bedre, at helligåndsklostrene som oftest sammenblandedes med de langt talrigere helligåndshuse. J. Lindbæk og G. Stemann: *De danske Helligaandsklostre* (1906) har bragt fyldig og pålidelig viden, hvor der før var mørke og uklarhed. Bogen er bleven til ved et samarbejde mellem dens egentlige ophavsmand, stiftamtmand Stemann, der har behandlet de enkelte klostres historie, og cand. mag. Lindbæk, hvem indledningen skyldes, ligesom han har udgivet det omfangsrige diplomatarium, der ledsager værket. I første række støttet paa hidtil ukendt materiale fra ordenens hovedarkiv i S. Spirito i Rom har han givet en både god og dygtig skreven fremstilling af ordenens almindelige historie, hvor han på flere vigtige punkter korrigerer de ældre katolske hovedværker, ikke mindst ved at anvise ordenen en mere beskeden, men sandere plads indenfor munkevæsenet. Han har skildret dens væxt i Danmark, der ikke som hidtil antaget i første række skyldes Kristjern I, dens hjemlige organisation og de danske klostres forbindelse med moderklostret S. Spirito. Ligeledes har han klarlagt forskellen mellem de nøje sammensluttede *klostre*, der levede efter en fælles, fra Johanniterne nedstammende regel, og *husene*, som stod uden indbyrdes forbindelse, og hvis hele indre liv er lidet kendt.

Det ligger i sagens natur, at skildringen af de enkelte klostres historie ikke kan have samme almene interesse; dens

betydning er først og fremmest lokal- eller rettere personal-historisk. Thi med rigtig forståelse af, at godshistorie — der altid er tung kost — ved så forholdsvis fattige stiftelser måtte stå i anden række, har forf. lagt hovedvægten på de ledende personer og givet en række livlige levnedstegninger af priorerne, hvor dog den stadige brug af historisk præsens virker meget trættende, ligesom materialets art ret naturlig må friste til stundom trivlsomme gisninger. Bedst oplyst af de enkelte klostres historie er Ålborgs, hvis arkiv er særdeles godt bevaret, og af hvis bibliothek det er lykkedes Stemann at påvise betydelige rester i kathedralskolens bogsamling.

M. M.

Professor Troels-Lund har som en Omarbejdelse og Udvidelse af den lille Afhandling om Peder Oxes Tilbagekomst, han i 1876 offentliggjorde i sine Historiske Skitser, udgivet et større Skrift: *Peder Oxe. Et historisk Billed* (1906). Bogen savner i det store hele Kildehenvisninger, og hvor saadanne dog undtagelsesvis findes til utrykte Akter, er disses Opbevaringssted ofte angivet efter Forf.'s gamle Optegnelser og intet Hensyn taget til Rigsarkivets Omordning af dets Samlinger. Grunden til disse Mangler, som selv for kyndige vanskeliggør Kontrollen med Bogen, er den, at det stoffige ikke har været det væsentligste for Forf. Hvad han har villet er, som han selv siger, tegne og male det hele Billed af Peder Oxe, efter at baade han selv og andre Forskere hidtil har punkteret Yderlinierne og samlet og tilberedt Farverne. Eller med andre Ord, han har villet levere en Biografi, hvor Hovedvægten er lagt paa det psykologiske. Han har villet fremstille den Peder Oxes Skikkelse, der har dannet sig i hans eget Sind, efter at han i mange Aar har syslet med den. Han har haft betydelige Forudsætninger til at naa sit Maal; paa mange Sider i Bogen har man Grund til at glædes ved hans brede almene Dannelse, hans rige Fantasi, hans fine Inderlighed i Sjæleformemmelser, hans sjeldne Bøjelighed og Smidighed og hans store Opfindsomhed i Udtryk og Vendinger. Men der har manglet ham noget. Han har ikke været i Besiddelse af den sikre Takt, som over for det højst berettigede Element af